

Tänker LUT 74 kassera 60 000 lärare?

Grundskolans högstadielärare får inte en acceptabel ämneskompetens om man gör så radikala förändringar av lärarutbildningen som en majoritet inom lärarutbildningsutredningen tänker sig. Och vilka konsekvenser för nu verkamma lärare i grundskolan får en ny tjänsteorganisation?

□ □ I en ledare i SV nr 15/77 konstaterade vi att de "sexämnesadjunkter" som nu planeras för framtidens grundskola inom 1974 års lärarutbildningsutredning (LUT 74) får en otillräcklig ämnesutbildning. En avvägning av de olika krav som kan ställas på framtidens lärare måste ge större utrymme åt ämnesutbildningen än den nu planerade modellen som skulle ge mindre än en termin per ämne.

Det är alltså inte möjligt att göra så radikala förändringar av lärarutbildningen som majoriteten inom LUT 74 vill, om man skall kunna upprätthålla en acceptabel ämneskompetens hos de lärare som skall undervisa i grundskolans högre årskurser. En ämneskompetens hos dessa lärare som bygger på fördubblat antal ämnen inom ramen för blott halva den studietid som i dag anslås åt ämnesstudier – vilket övervägs inom LUT 74 – är en nedrustning som måste få mycket negativa konsekvenser för utbildningsstandarden inom grundskolan.

● Redan anställda lärare

Förutom denna aspekt som alltså utgår från undervisningens krav på lärarnas ämneskunskaper finns det ett par andra som också talar emot så stora förändringar som nu planeras inom LUT 74.

Sålunda måste man ta hänsyn till konsekvenserna för redan anställda lärares förhållanden av att man radikalt gör om lärarutbildning och tjänsteorganisation för grundskolan. Vidare måste man beakta de kostnader som kommer att belasta den statliga och kommunala skolbudgeten för den

utbildningskomplettering som kommer att krävas för dessa lärare.

Ju mer omfattande förändringar som görs i lärarutbildning och tjänsteorganisation för grundskolan ju mera omfattande och mera kostsamma blir de åtgärder som staten måste stå för när det gäller de redan anställda lärarna.

Som bekant är f n ca 60 000 lärare anställda i grundskolan. De flesta av dem är så unga, att de kommer att tjänstgöra bortåt år 2000. Frågan är nu vad LUT 74 i sitt framtidsplanerande har i beredskap för dem.

Hittills har inget hörts från utredningen om vad man tänker för framtid för dessa tiotusentals människor. Men eftersom majoriteten i LUT 74 tycks mena, att dagens lärarutbildning är helt förkastlig och att framtidens lärarutbildning, tjänsteorganisation och tjänstgöring i grundskolan måste göras om radikalt, så ligger den slutsatsen nära till hands att de nu anställda lärarna enligt LUT 74:s mening inte duger för framtidens grundskola i så att säga "befintligt skick".

Om LUT 74 mot förmodan skulle anse att dessa lärare utan ytterligare åtgärder kan fortsätta att tjänstgöra fram till ca år 2000, måste det innebära att utredningen underkänner sina egna principiella ställningstaganden och menar att grundskolan inom överskådlig framtid gott klarar sig med lärare utbildade och tjänstgörande i stort sett som i dag.

● Menar LUT 74 allvar?

Om däremot LUT 74 menar allvar med sina krav på en radikal förändring av lärarkåren i grundskolan, måste dessa

krav rimligen också gälla nu anställda lärare. Och då kan man ställa den retoriska frågan om LUT 74 ämnar kassera de 60 000 lärare som i dag finns i grundskolan. Det kan rimligen inte vara fallet.

Därför måste utredningen ha tänkt sig att det bör ordnas utbildningskompletteringar och andra kompensatoriska åtgärder som måste till för att dagens lärare skall kunna ställa upp på de krav som enligt LUT 74 gäller för lärare i framtidens grundskola.

● Dyrare

Det betyder att 60 000 lärare skulle ges möjlighet att på terminstid komplettera sin nuvarande utbildning för att den skulle passa in i den modell som slutligen föreslås av LUT 74 och beslutas av riksdagen. Ju större förändringar som görs i förhållande till den nuvarande lärarutbildningen, ju dyrare blir det för staten att erbjuda dessa 60 000 den kompletterande utbildningen.

Både undervisningens krav och konsekvenserna för redan anställda lärare talar för att utökningen av antalet ämnen i den framtida lärarutbildningen för grundskolans högre årskurser inte bör bli så långtgående som dem man nu överväger inom LUT 74. Det kanske räcker med ytterligare något ämne i förhållande till vad som gäller i dag för att ge den "bredare" lärartyp som kan behövas. Då blir också behovet av utbildningskomplettering för dagens lärare mindre. Vilket är en god sak både för lärarna och för de statliga och kommunala finanserna. ■

Behövs SSK?

□ □ På den del av svenskt utredningsväsende som berör skolan är läget f n ganska rörigt. Den främsta orsaken till detta är att regeringen av någon orsak håller liv i en rätt onödig utredning, nämligen den om skolan, staten och kommunerna (SSK). Denna utredning sysslar nämligen med sådant som antingen nyligen varit föremål för riksdagsbeslut men ännu ej börjat genomföras (SIA) eller sådant som ligger i andra utredningar, t ex SÖ:s läroplansöversyn och gymnasieutredningen.

Detta konstiga dubbelarbete exemplifieras rätt väl genom ett par frågor som just nu är aktuella inom SSK, nämligen skolans statsbidrag samt skolans läroplaner.

När det gäller skolans statsbidrag så tog riksdagen i sitt SIA-beslut i föl en helt ny princip för grundskolans del. Den bygger som bekant på en uppdelning i basresurser och förstärkningsresurs. Detta helt nya system är ännu inte ens konkret utformat. Det föreligger än så länge bara som en princip. En departements-PM väntas i dagarna med förslag om en mera konkret utformning av det nya systemet. Den PM:n skall efter remiss bli till proposition och riksdagsbeslut. Det nya statsbidragssystemet skall börja tillämpas om ett år, dvs från läsåret 1978/79.

Men innan detta nya statsbidragssystem ens är fastställt av riksdagen

och mycket mindre prövat i praktiken håller nu SSK på med att konstruera ytterligare ett nytt statsbidragssystem för skolan. Därtill kommer att gymnasieutredningen enligt sina direktiv också skall syssla med gymnasieskolans statsbidragsfrågor.

● Läroplanssidan

På samma sätt är det på läroplanssidan. Där är utgångspunkten för SSK:s arbete om möjligt ännu diffusare. Sålunda pågår en läroplansöversyn inom SÖ för grundskolans del. Riksdagsbeslut om en ny läroplan beräknas ske med sikte på tillämpning från läsåret 1979/80. För gymnasieskolans del ligger läroplansarbetet ännu längre fram i tiden. På dessa synnerligen osäkra premisser skall nu SSK tydligen försöka bygga vidare, dvs vidareutveckla läroplanssystem som ännu inte ens föreligger i förslag mycket mindre fastställt och prövats i praktiken!

Denna konstiga tågordning att man i en utredning sitter och vidareutvecklar statsbidragssystem och läroplaner som inte föreligger i sinnevärlden innebär ju att man gör konstruktioner utan någon som helst grund av erfarenheter från tillämpningen av det som man skall vidareutveckla! SSK:s arbetsmetodik innebär ju att man nu går vidare från något som man tror

kommer fram ur SÖ:s läroplansöversyn.

● Oacceptabel tidsplan

Förutom att utredningsmetodiken som sådan är högst diskutabel så skulle ett *beslutsfattande* grundat på denna tågordning få mycket konstiga konsekvenser för skolan och kommunerna.

Om vi sålunda räknar med att ett reviderat statsbidragssystem för grundskolan enligt departements-PM börjar tillämpas 1 juli 1978 och en reviderad läroplan enligt SÖ-förslag från 1 juli 1979, så skulle kanske efter ytterligare ett par år helt nya system för statsbidrag resp läroplaner enligt SSK-modell börja tillämpas. Det är lätt att föreställa sig reaktionerna bland våra kommunalmän på en sådan tågordning! En sådan tidtabell är givetvis inte acceptabel. Men om SSK:s arbete inte skall ligga till grund för beslut inom den närmaste tiden är det ännu orimligare att utredningen nu sitter och gör konstruktioner som inte kan byggas på en ordentlig utvärdering av system som tillämpats under en något så när rimlig tidsperiod.

Det är uppenbart att SSK inte längre har någon vettig uppgift att fylla. Regeringen bör snarast be utredningen att lämna en slutredovisning av sitt arbete. ■

